

АНАЛІЗ НАПРЯМКІВ ТУРПОТОКІВ ЖИТОМИРЩИНИ

Тарасова В. В.,*д.е.н. професор***Малиновський А. С.,***д.е.н. професор***Дидківська Т. О.,***студентка факультету економіки та менеджменту**Житомирський національний агроекологічний університет**м. Житомир, Україна*

Туристичні процеси – явище не статичне, а динамічне. Тобто протягом певного часу – місяць за місяцем, рік за роком змінюється показники туристичних потоків, зайнятості в туризмі та доходів від туристичної галузі.

Туристичний потік представляє собою загальний обсяг туристів за напрямками турпотоків (в'їзного, виїзного, внутрішнього) регіону (держави, області, міста, підприємства).

Метою і завданням дослідження є розробка методики щодо наочного відображення обсягів турпотоків за різними категоріями відвідувачів та тенденцій розвитку і прогнозування турпотоків. Аналіз турпотоків регіону дозволяє з'ясувати все цінне, що міститься у вихідних даних. При аналізі показників Житомирської області використовуємо порівняння з середніми даними України та даними попередніх років (табл. 1).

1. Порівняльний аналіз турпотоків Житомирської області за 2016 р.

Показники	Кількість туристів, обслугованих в Україні, усього	Із загальної кількості туристів:		
		іноземні туристи	туристи України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
Турпотік, осіб:				
Україна	2549606	35071	2060974	453561
Житомирщина	8615	–	5101	3514
Її частка, %	0,34	–	0,25	0,77

Структура турпоточку, %:				
Україна	100	1,4	80,8	17,8
Житомирщина	100	-	59,2	40,8
Середньорічний темп зростання, %				
Україна	126,6	9,3	7 р.	33,6
Житомирщина	107,1	-	11 р.	50,6

Дані табл. 1 свідчать про те, що Житомирська область у загальному турпоточці України складає мізерну частку (менше 1 %) за всіма напрямками туризму. Розглядаючи структуру турпоточку, помічаємо ті напрямки туризму, які слід розвивати в першу чергу. Так, частка туристів (59,2 %) Житомирщини, які виїжджали за кордон набагато нижча проти даних України (80,8 %). В той же час, частка внутрішніх туристів (40,8%) набагато вища проти 17,8 % в середньому по Україні. Крім того, іноземний туризм взагалі не розвинений. Тому за рахунок цього напрямку можливо підняти загальну кількість і темп зростання туристів, що обслуговуються в області.

Наступним етапом аналізу є розгляд значень показників динаміки напрямків розвитку туризму (табл. 2)

2. Туристичні потоки Житомирської області

Роки	Кількість туристів, які обслуговуються суб'єктами туристичної діяльності Житомирської області, усього осіб	Із загальної кількості туристів:		
		іноземні	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2000	8044	640	464	6940
2001	8639	626	387	7626
2002	13260	1520	387	11353
2003	16006	1467	647	13892
2004	7206	958	535	5713
2005	9997	295	1280	8422
2006	11991	13	2734	9244
2007	12857	–	3774	9083
2008	15472	56	5702	9714
2009	14700	10	4483	10207
2010	15875	–	5474	10401

2011	10694	9	6079	4606
2012	12878	30	7242	5606
2013	9613	2	7290	2321
2014	6060	3	4693	1364
2015	6283	–	3771	2512
2016	8615	–	5101	3514
У середньому	11070	331	3532	7207

Ілюстрацією цих динамічних рядів виступає стовпчикова структурна діаграма (рис. 1). Проводячи горизонтальний і вертикальний підходи аналізу можна виділити три характеристики турпотоків:

- загальну (за висотою стовпчиків) кількість туристів, обслужених суб'єктами туристичної діяльності Житомирської області;
- їх динаміку (горизонтальний підхід аналізу)
- та структурні зрушення напрямків розвитку туризму (вертикальний підхід аналізу).

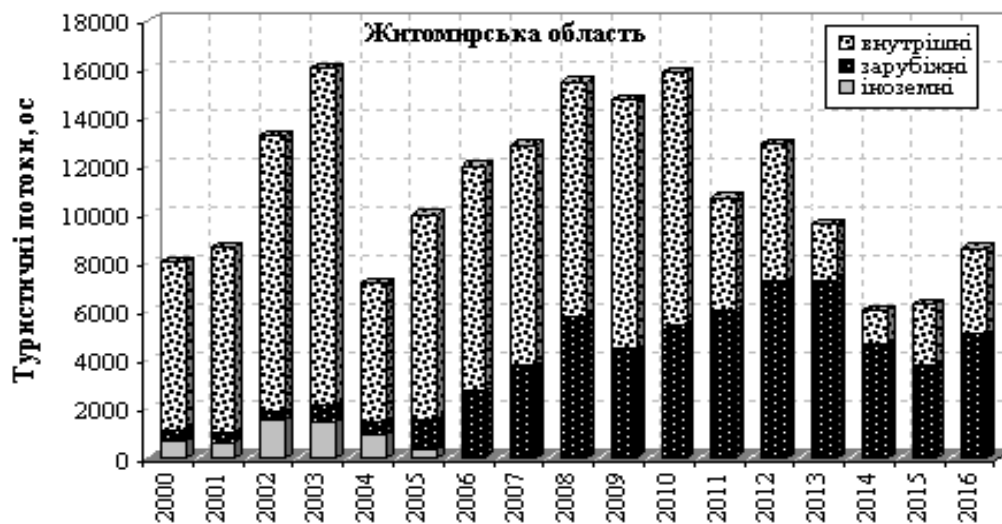

Рис. 1. Динаміка напрямків розвитку туризму

Наступним завданням аналізу є виявлення тенденцій розвитку туризму в області та прогнозування його перспективи. Це завдання вирішується тільки графічно за допомогою лінійних діаграм. Для кожного показника будуються

лінії тренда, його параметри, що використовуються для графічного прогнозування (рис. 2).

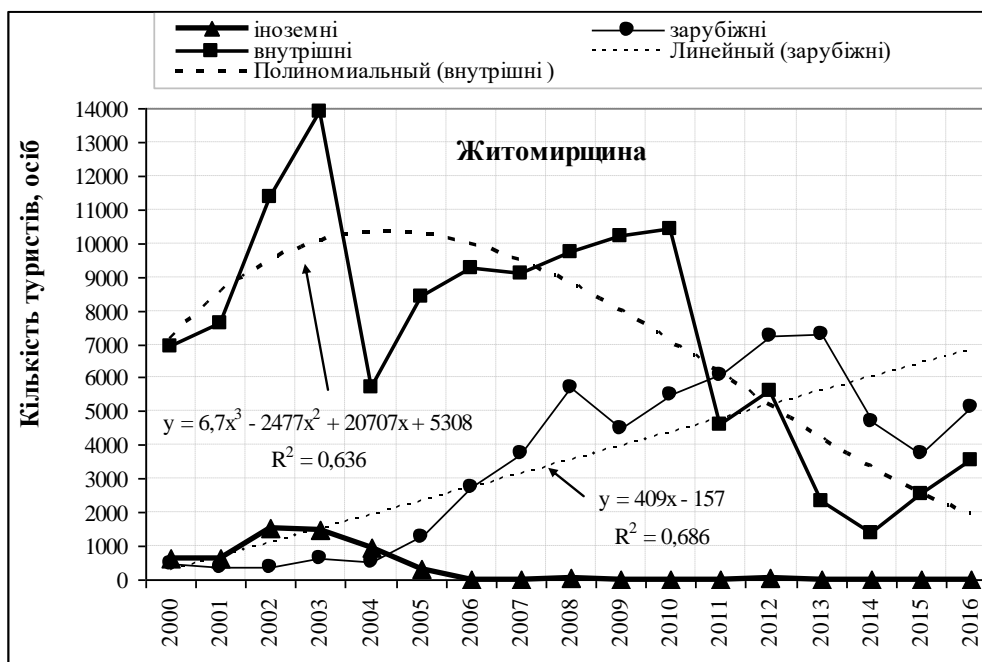

Рис. 2. Тенденція турпотоків за напрямками розвитку

На діаграмі (рис. 2) зображено динаміку кількості іноземних, зарубіжних і внутрішніх туристів. Як свідчать дані цієї діаграми всі її показники мають різнонаправлені тенденції: стабільними (відсутніми) з 2005 року є тенденції кількості іноземних туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності Житомирщини; швидко зростаючими – кількості зарубіжних туристів, різко спадаючими – кількості внутрішніх туристів.

Ця діаграма є наочним ілюстративним інструментом про тенденції розвитку туристичних потоків у Житомирській області, що характеризують загальні закономірності задля використання для прогнозування та визначення майбутніх рівнів туристичних потоків у даному регіоні. Але, при цьому, слід знати, що при спадаючій тенденції показників, які повинні зростати, прогнозувати недоцільно.

В аналізі динамічних рядів тенденцію представляють у вигляді плавної траєкторії та описують певною функцією, яку називають трендом. На основі такої функції здійснюється вирівнювання динамічного ряду і продовжування тенденції за межі динамічного ряду (рис. 3).

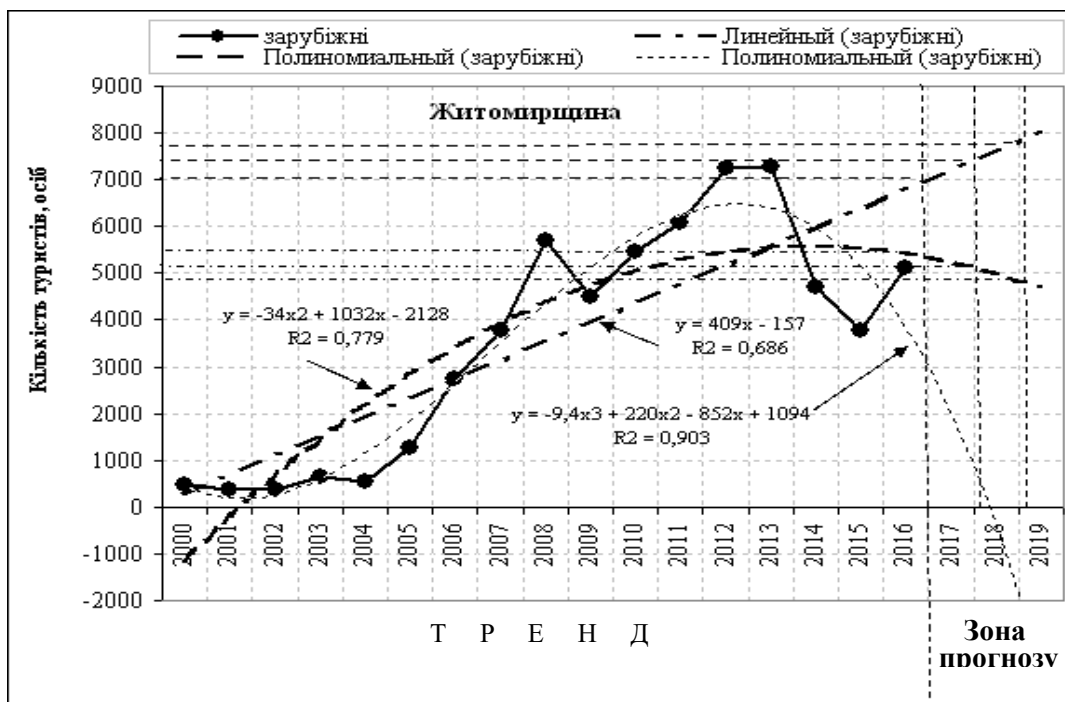

Рис. 3. Прогнозування зарубіжних турпотоків

Таку процедуру називають екстраполяцією тренду. Це один з методів *статистичного прогнозування*, передумовою використання якого є сталість причинного комплексу, що формує тенденцію. Оцінка надійності (адекватності) обраного рівняння здійснюється за допомогою коефіцієнта детермінації (R^2). При цьому важливо правильно підібрати необхідну функцію (прямолінійну або криволінійну) з максимальним коефіцієнтом детермінації. Але, як свідчать дані рис. 3, у нашому випадку функція (парабола 3-го ступеня) з максимальним апроксимуючим коефіцієнтом ($R^2 = 0,903$) не є прийнятною для прогнозування.

На подальшому етапі прогнозування вирішуємо, яку з двох інших функцій (пряму чи параболу 2-го ступеня) використати для прогнозу. На вертикальній шкалі знаходимо числові значення кількості туристів. Співставивши ці значення з фактичними даними оцінюємо їх прийнятність.

Таким чином, зробивши короткий аналіз стану розвитку туристичних процесів Житомирщини, можна констатувати що:

- у Житомирській області туризм дуже слабо розвинений;
- напрямки і тенденції туристичних потоків різні: національний туризм має позитивний напрямок розвитку, а туризм у межах країни – негативний. Як пра-

вило, негативний фактор вказує на недоліки, які потрібно усувати. А це означає, що є необхідність розвитку даного напрямку туризму;

– методом, який передує плануванню розвитку туристичних потоків, є графічне прогнозування, що наочно ілюструє стан його надійності.

Література:

1. Карманова Т. Е., Каурова О. Е., Малолетко А. Н. Статистика туризма: учебник. М.: КноРус, 2012. 208 с.
2. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М. Економічний аналіз турпідприємств: підручник. Житомир, 2018. 360 с.
3. Тарасова В. В., Ковалевська І. М. Побудова статистичних рядів та їх графічних зображень за програмою *Excel*: метод. посіб. на допомогу дипломнику. Житомир, ЖНАЕУ, 2011. 40 с.
4. Чекотовский Э. В. Графический анализ статистических данных в Microsoft Excel 2000. М.: Издательский дом "Вильямс", 2002. 464 с.

УДК 657

Економічні науки

ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК СОБІВАРТОСТІ ПОСЛУГ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

*Тіщенко К. А.,
студ. гр. ОПАГ-21з,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Чубай В. М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу*

Для підприємств та організацій, основним видом діяльності яких є надання послуг, питання правильного калькулювання собівартості цих послуг є одним із першочергових, оскільки цей показник дозволяє здійснювати планування, управління та контроль за витратами. Якщо на підприємстві не здійснюється калькулювання й облік формування собівартості послуг (в тому числі тих, надання яких потребує достатньо витратної підготовки та триває декілька звіт-